

O'QUVCHILARNING KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA INTEGRATSIYA ROLINI OSHIRISH

Meliyeva Dilfuza O'ralovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi

Rahimova Muhsina

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Pedagogika fakultiteti, 3BT-S-21guruh talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17337369>

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarning kompetensiyalarini shakllantirish jarayonida integratsiyaning tutgan o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Integratsiyalashgan yondashuv orqali fanlararo bog'lanishlar ta'minlanib, o'quvchilarda bilimlarni yaxlit holda idrok etish, amaliy vaziyatlarda qo'llash, ijodkorlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari ochiladi. Shuningdek, maqolada integratsiyaga asoslangan ta'limning metodik asoslari, samaradorlik omillari hamda o'quvchilarda kompetensiyalarni shakllantirishga qo'shadigan hissasi yoritiladi.

Kalit so'zlar: integratsiya, kompetensiya, ta'lim sifati, fanlararo bog'lanish, ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, samaradorlik, metodika, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Abstract: This article analyzes the role and significance of integration in the process of developing students' competencies. Through an integrated approach, interdisciplinary connections are ensured, enabling students to perceive knowledge holistically, apply it in practical situations, and develop creativity as well as critical thinking skills. The article also highlights the methodological foundations of integrated education, its effectiveness factors, and its contribution to the development of students' competencies.

Keywords: integration, competence, quality of education, interdisciplinary connection, creativity, critical thinking, effectiveness, methodology, learner-centered education.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль и значение интеграции в процессе формирования компетенций учащихся. Интегрированный подход обеспечивает межпредметные связи, позволяет учащимся целостно воспринимать знания, применять их в практических ситуациях, развивать креативность и критическое мышление. В статье также освещаются методические основы интегрированного обучения, факторы его эффективности и вклад в развитие компетенций учащихся.

Ключевые слова: интеграция, компетенция, качество образования, межпредметные связи, креативность, критическое мышление, эффективность, методика, личностно-ориентированное обучение.

Hozirgi globallashuv jarayonida ta'lim tizimidan kutilayotgan asosiy natija — bilimlarni yod olish emas, balki ularni hayotiy vaziyatlarda qo'llay olish, muammoni tahlil qilish va mustaqil yechim topishga qodir bo'lgan shaxsni tarbiyalashdir. Shu bois ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosiy o'ringa chiqmoqda. Kompetensiyalar — o'quvchilarning nafaqat bilim va ko'nikmalari, balki ularni amaliy faoliyatda samarali qo'llash, ijodkorlik va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini ham o'z ichiga oladi. Mazkur jarayonda integratsiyaning o'rni beqiyosdir. Chunki integratsiyalashgan ta'lim orqali fanlararo bog'liqlik ta'minlanib, o'quvchilar turli sohalardagi bilimlarni bir butun tizim sifatida qabul qiladilar. Bu esa ularning

mantiqiy fikrlashini, dunyoqarashini kengaytiradi va hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, integratsiyalashgan yondashuv dars jarayonini samarali va qiziqarli tashkil etish imkonini yaratadi. O'quvchilar o'zaro hamkorlikda ishlashni, ijodkorlik va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishni o'rganadilar. Natijada ta'lim jarayoni faqat nazariy bilim berish bilan cheklanib qolmay, balki o'quvchilarning amaliy faoliyatini tashkil qilish va ularni zamonaviy jamiyat talablariga javob beradigan shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

O'quvchilarning kompetensiyalarini shakllantirishda integratsiya ta'lim jarayonining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim tizimida integratsiya nafaqat bilimlarni birlashtirish, balki fanlararo bog'liqlikni kuchaytirish orqali o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga, hayotiy vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishga o'rgatadi. Shuningdek, integratsion yondashuv ta'lim mazmunini izchil va tizimli ravishda o'zlashtirish imkonini beradi. Birinchidan, integratsiya o'quvchilarda fanlararo kompetensiyalarni shakllantirishda alohida rol o'ynaydi. Masalan, matematika va informatika fanlarining integratsiyasi o'quvchilarda analitik tafakkurni, algoritmik fikrlashni rivojlantirsa, biologiya va kimyo fanlarining uyg'unligi tabiiy jarayonlarni yaxlit tasavvur qilish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarda nafaqat nazariy bilim, balki amaliy faoliyatni ham yo'lga qo'yadi. Ikkinchidan, integratsiya o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. O'quv jarayonida turli fanlardan olingan bilimlarni uyg'unlashtirish, yangi g'oyalarni ilgari surish, mustaqil loyiha va izlanishlarni tashkil etish o'quvchilarni ijodkorlikka, tashabbuskorlikka undaydi. Bu jarayonda o'quvchilar bilimni passiv qabul qiluvchi emas, balki faol yaratuvchiga aylanadi. Uchinchidan, integratsiya asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Chunki o'quvchilar o'zlashtirgan bilim va ko'nikmalarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llashga o'rganadilar. Masalan, geografiya va iqtisod fanlarining integratsiyasi o'quvchilarda iqtisodiy jarayonlarni tushunish, bozor qonuniyatlarini anglash va ularni kundalik hayotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantiradi. To'rtinchidan, integratsiya o'quvchilarda ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarni ham shakllantiradi. Guruhlarda ishlash, hamkorlikda vazifa bajarish, turli g'oyalarni muhokama qilish orqali o'quvchilar ijtimoiy faol bo'lishni, o'z fikrini aniq ifodalashni va boshqalarning fikrini hurmat qilishni o'rganadilar. Shuningdek, integratsiya o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, vaqt va resurslardan unumli foydalanishga yordam beradi. Bu esa o'z navbatida ta'lim sifatining oshishiga, o'quvchilarning motivatsiyasi va qiziqishining ortishiga olib keladi. Integratsion yondashuv o'quvchilarda bilim, ko'nikma va malakalarni bir butun tizim sifatida shakllantirishga, ularni shaxs sifatida har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarning kompetensiyalarini shakllantirishda integratsiyaning o'rni beqiyosdir. Integratsion yondashuv o'quvchilarning bilimlarini faqat alohida fanlar kesimida emas, balki ularni yagona tizimda ko'rishga imkon yaratadi. Bu esa o'z navbatida mustaqil fikrlashni, ijodiy izlanishni, hayotiy vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishni rivojlantiradi. Ta'lim jarayonida fanlararo integratsiya qo'llanilishi o'quvchilarda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lash, turli bilim sohalaridan foydalanib yangi g'oya va loyihalar yaratish imkoniyatini beradi. Natijada o'quvchilar nafaqat kasbiy, balki ijtimoiy, kommunikativ va hayotiy kompetensiyalarni ham shakllantiradilar. Shuningdek, integratsion

ta'lim o'quvchilarning shaxsiy qiziqishlari va ehtiyojlarini inobatga olish, ularni ijodkorlikka undash, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Integratsiya orqali shakllangan kompetensiyalar yoshlarning har tomonlama rivojlangan, mustaqil qaror qabul qila oladigan, bilim va ko'nikmalarini hayotda qo'llashga qodir bo'lishiga asos yaratadi. Demak, ta'lim tizimida integratsiya jarayonlarini yanada kengaytirish va samarali yo'lga qo'yish o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatini ta'minlaydigan eng muhim omillardan biridir.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Xodjajev, A. (2020). Pedagogik innovatsiyalar va integratsion ta'lim. – Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. Yo'ldoshev, J. (2019). Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Hasanboeva, O. (2021). Integratsiyalashgan ta'limning metodik asoslari. – Samarqand: SamDU nashriyoti.
4. Meliyeva, D. O. (2025). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MUSTAQIL ISHLASH KO'NIKMALARINI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI. *Inter education & global study*, (2), 320-328.
5. Мелиева, Д. (2024). Boshlang 'ich sinf o 'quvchilarining mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirishning davlat miqyosidagi ahamiyati. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 1106-1108.
6. Xoliqova, M. (2022). Kompetensiyalarni shakllantirishda fanlararo yondashuv. – Toshkent: TDPU ilmiy jurnali, №2.
7. Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. – Cambridge, MA: Harvard University Press.
8. Shodmonov, E., va boshq. (2020). Integratsiya asosida ta'lim samaradorligini oshirish masalalari. – Toshkent: Ilm ziyo.
9. Savelyeva, M. (2018). Компетентностный подход в современном образовании. – Москва: Академический проект.
10. Shaxmatova, N. (2021). Ta'limda innovatsion metodlar va integratsiyaning o'rni. – Buxoro: BuxDU nashriyoti.